

Frivillige innsatser mot negativ sosial kontroll og tvangsekteskap

Presentasjon av to forskningsrapporter

Beret Bråten og Ragna Lillevik, forskere Fafo

13.januar 2022

Beret Bråten, Olav Elgvin,
Hedda Flatø og Ragna Lillevik

Samtale og strid

Frivillige organisasjoners
arbeid mot negativ sosial kontroll
og tvangsekteskap

Oppdrag og utførelse

- Frivillige organisasjoners prosjekter mot negativ sosial kontroll og tvangsekteskap. Hva? Hvem? Hvorfor? Hvordan? Basert på hvilke problemforståelser? Erfaringer?
- Evaluering av mentorordningen for unge som skal etablere seg etter å ha brutt med familiene sine på grunn av negativ sosial kontroll, æresrelatert vold og/eller tvangsekteskap. Ideer bak/iverksetting, erfaringer blant de unge voksne, de frivillige, de frivillige organisasjonene?

Beret Bråten og Ragna Lillevik

Noen å høre til

Mentorordninger for unge
som har brutt med familien sin

Frivilliges viktige rolle

- Frivillige organisasjoner har en viktig rolle i arbeid mot negativ sosial kontroll og æresrelatert vold.
- På organisasjonenes egne premisser gjennom tilskuddsordninger til forebyggende og avhjelpende innsatser (lite føringer fra myndighetene)
- Men også gjennom særskilte «bestillinger» fra myndighetene: Mentorordningen ett eksempel på det.
- Tiltak nr. 9 i *Handlingsplan mot negativ sosial kontroll, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse (2017–2020) Retten til å bestemme over eget liv:*
«Innføre mentorordning for unge som er utsatt for negativ sosial kontroll, æresrelatert vold og tvangsekteskap»
- Bufdir skulle utvikle dette i samråd med organisasjonene. Bufdir engasjerte også tjenstedesignere.

Mentorordningen lansert i mars 2019

- **Mentorfamilie**
  - i regi av Røde Kors
  - tilskudd over statsbudsjettet
- **«Sammen»**
  - i regi av Oslo Krisesenter
  - tilskudd over statsbudsjettet
- **Søkbare tilskuddsmidler til mentortiltak**
  - IMDi forvalter.
  - Blant annet gitt støtte til Ressursvenn i regi av Norske Kvinners Sanitetsforening (NKS).
- **Mentorhub**
forum for organisasjoner på feltet.

En sammensatt gruppe unge voksne

– vi har gjort intervjuer med 16 unge voksne

- Kommet til Norge på familiegjenforening til foreldre eller for ekteskap.
- Kommet som flyktninger.
- Rømt etter å ha blitt tatt med til opprinnelseslandet.
- Vokst opp i Norge – brutt med familien (også fra majoritetsnorske kristne familier)
- Kvinner, men også menn.

Aleneproblematikker

«[...] Jeg går på jobb, jeg gjør noe ... bare for å være opptatt og ikke sitte alene. Fordi, da jeg sitter alene, det er dritt. Jeg går helt ned. Så jeg må finne hele tida, noe å gjøre. Jeg har ikke venner, jeg prøver å bli venner. [...]» (ung kvinne)

«[...] For nå ... jeg er alene, ikke sant, og jeg lager mat ... jeg kan ikke spise det. Jeg lager mat og det blir ødelagt og jeg må kaste det. Så, jeg lager ikke mat. Jeg bare kjøper det. Sånn at jeg spiser det med en gang. For hvis jeg lager det, så spiser jeg ikke det. Og ... ja ... jeg er alltid ... jeg slår ikke lysene på, for jeg vil ikke ha ... det blir for mye lys for meg når jeg er alene. Men når jeg er med andre ... ikke sant, det går fint for meg å ha lysene på. Jeg tror det har påvirket meg litt, for jeg vil ikke snakke med andre. Hvis noen vil snakke med meg jeg vil bare at de skal slutte og jeg vil være alene og gjøre hva jeg vil» (ung kvinne)

Utgangspunkt og forventninger

- Skal etablere et voksenliv uten familie i ryggen.
- «Skadeskutt» i nære relasjoner.
- En bakgrunn/historie som er krevende å formidle til andre.
- Ufrivillig alenetid/destruktiv alenetid.
Forskjell: De som har nettverk i Norge fra før – kontra de som står helt alene.
- Ulike ønsker/forventninger: En familie, *ikke* «en random familie», en venn, et fellesskap.

Motivasjoner, forventninger, innsats

– intervjuer med 11 frivillige fra Mentorfamilie og Ressursvenn + med ansatte i to organisasjoner

- **Ulike individuelle motiv:**
  - a) Gjensidig relasjon: Utvide sin familiekrets / få en venn.
  - b) Hjelp og støtte til noen som behøver det.
- **Organisasjonene:**
  - Rekruttering av «passende» frivillige.
  - Krav til og opplæring av frivillige: Hva man *ikke* skal gjøre, hvor ofte man skal møtes, sikkerhet, tips om aktiviteter.
  - Koblinger mellom «de rette».
  - Koordinering/oppfølging av relasjonene.

Arrangerte relasjoner

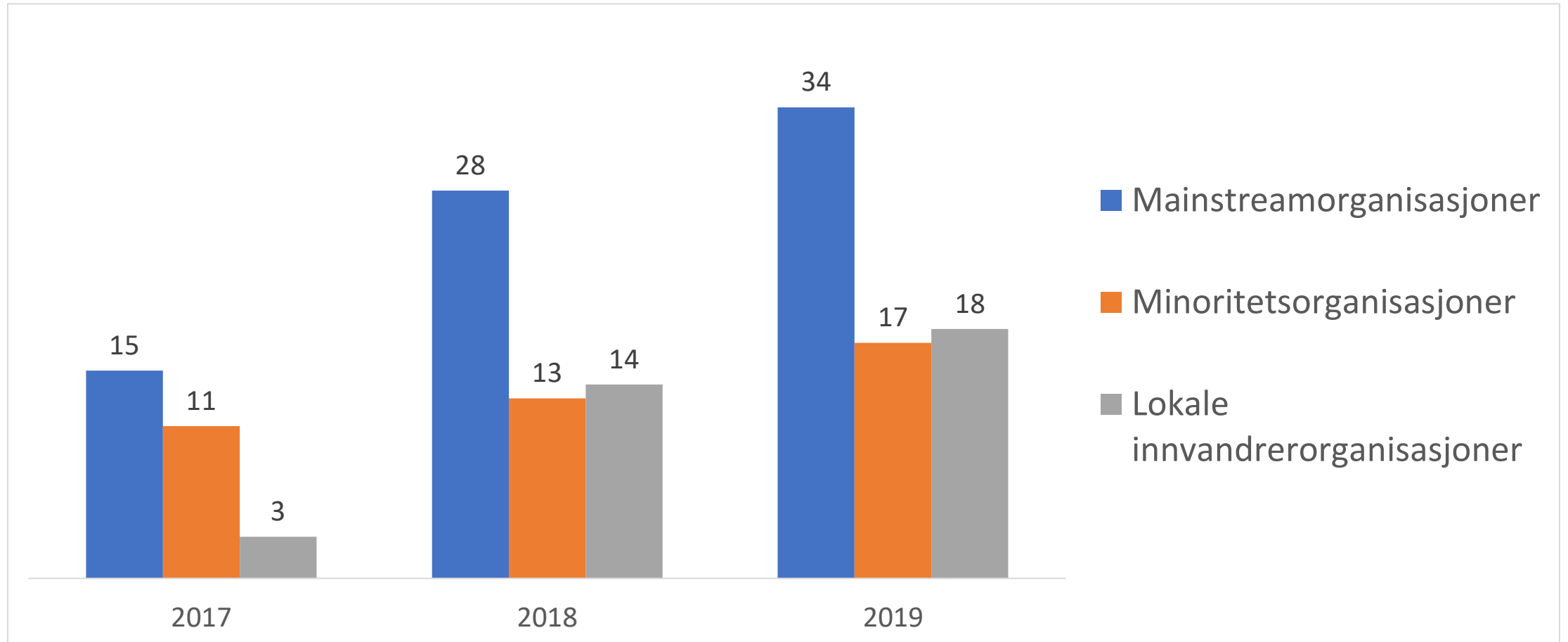
- Topp når det fungerer.
Møter hverandre med felles forventninger og innsats.
- Krevende når det ikke fungerer.
Stor avstand i forventninger kan gi nye brudd og skuffelser.
- På sitt beste, både relasjonelt og praktisk utbytte – for begge parter.
- Likeverdighet viktig for vennskap, ikke så viktig i en familie.
- Tidsbegrenset – men kan vare lenger, utenfor organisasjonsregi.
- En personlig/privat frivillighetsrolle:
«jeg inviterer henne inn i min familie, jeg introduserer henne til min familie, og tar henne på en måte inn til meg da. Og samtidig så opplever jeg virkelig at hun åpner sitt hjerte for meg, så jeg får også veldig mye tilbake, jeg får jo masse kjærlighet tilbake»
- Frivillig arbeid av ytterste vanskelighetsgrad, uten oppskrift/fasit

A close-up photograph of a yellow pushpin with a silver metal base, pinned to a white document. The document has some numbers printed on it, including '29', '12', '35', and '43'. The background is a blurred blue gradient.

Tilskudd til frivillige organisasjoners holdningsskapende arbeid mot tvangsekteskap og negativ sosial kontroll

- Forvaltes av IMDi og 20 kommuner.
- 2017, 2018 og 2019
- Dokumentstudie + survey + intervjuer
- En tilskuddsordning til glede og frustrasjon: Organisasjonene mener at de selv når sine mål, men frustrerende tidsperspektiv i tilskuddsordningen – deles ut om våren, må brukes opp innen årsskiftet.

Antall prosjekter som fikk tilskudd fordelt på organisasjonstype og tildelingsår

Tre kategorier tiltak med støtte

Informasjonsbaserte

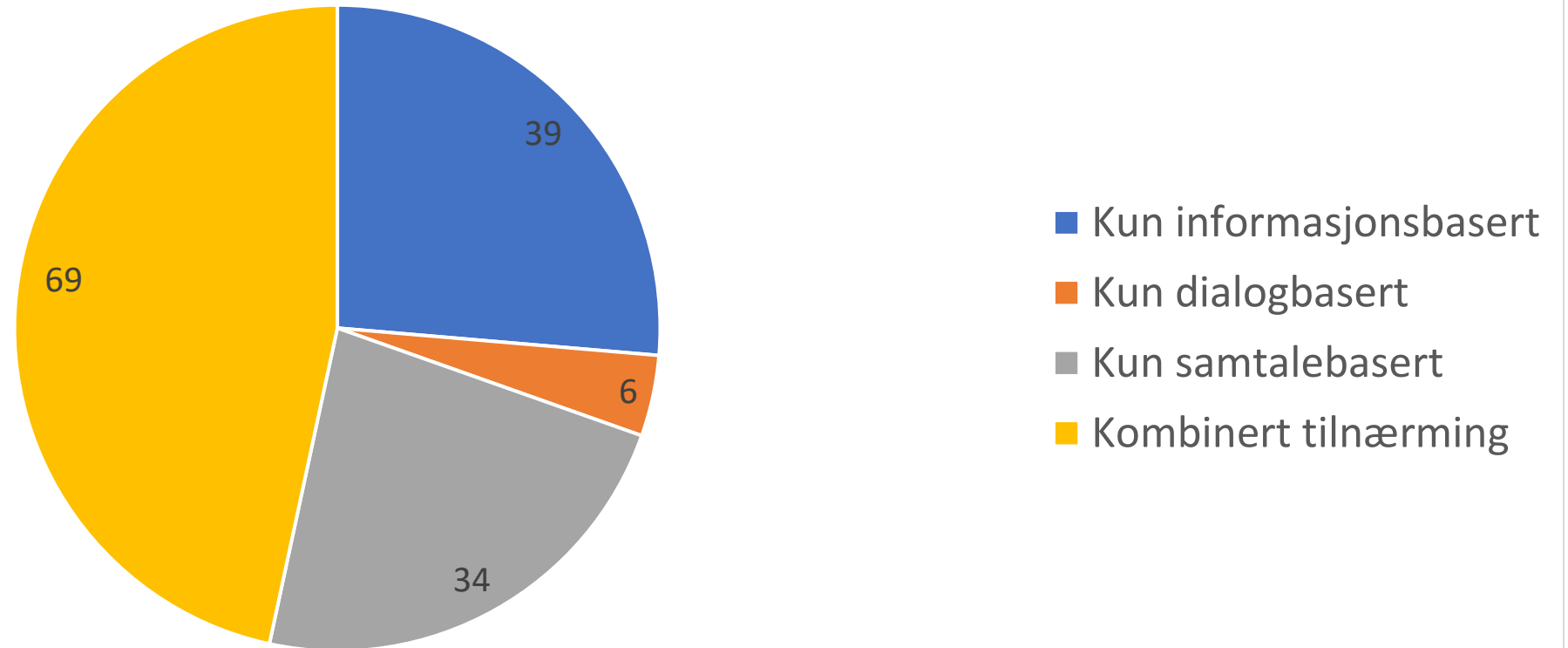

Dialogbaserte

Samtalebaserte

Antall prosjekter med tilskudd fra IMDi 2017–2019 og kommunene i 2019 – etter type tiltak

Problemforståelser i organisasjonene

Kultur- og tradisjonsperspektivet:

Holdninger og praksiser et resultat av «medbrakt» kultur. Kan endres ved påvirkning. Konsensusdrevet.

Identitetsperspektivet:

Betydningen av medbrakt kultur og tradisjoner forsterkes i Norge. Endring gjennom konfrontasjon.

Sosiale tilnærminger:

«lav utdanning» en kilde til negativ sosial kontroll og tvangsekteskap.

Fraværende: Kjønnsperspektiver (et resultat av patriarkatet?)

Anbefalinger

Velferdsstatlig ansvar å:

- Planlegge for økonomisk langsiktighet i tiltak også de som går i frivillig regi.
- Opprettholde kompetanse/tillit organisasjonene har utviklet.
- Legge til rette for kritisk diskusjon, kompetanse – og tiltaks utvikling i samråd mellom frivillighet, forvaltning, politikk og forskning.
- Drive kritisk faglig utvikling! Mentorhub en mulighet til dette.
- Kontinuerlig vurdere arbeidsdeling mellom frivillighet og offentlige tiltak. For eksempel i tilbudet som gis *etter* dagens bo- og støttetilbud for de som bryter med familiene sine.
- Videreføre mentortiltak innenfor disse rammene.